

2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU POWIATU PIŃCZOWSKIEGO

2.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Powiat pińczowski położony jest w południowo-zachodniej części województwa. Zajmuje obszar o powierzchni 610 km². Jest dziesiątym pod względem powierzchni powiatem województwa świętokrzyskiego. W jego skład wchodzi 5 gmin, w tym 2 miejsko-wiejskie: – Pińczów i Działoszyce i 3 wiejskie: Kije, Michałów, Złota. Największą gminą zarówno pod względem liczby mieszkańców jak i powierzchni jest Pińczów, najmniejszą – ze względu na powierzchnię - Złota (82 km²), a ze względu na liczbę mieszkańców - Kije (4 630 mieszkańców). Siedzibą Starostwa jest Pińczów zamieszkały przez 11 939 mieszkańców.

Powiat pińczowski od wschodu graniczy z powiatem buskim, od południa z powiatem kazimierskim, od zachodu z powiatem jędrzejowskim i miechowskim (województwo małopolskie), a od północno-wschodu z powiatem kieleckim ziemskim. Jego obszar wchodzi w skład makroregionu geograficznego Niecki Nidziańskiej stanowiącej rozległe obniżenie pomiędzy Wyżyną Krakowsko – Częstochowską, a Wyżyną Kielecko – Sandomierską oraz od strony północnej stanowi część makroregionu Wyżyny Kieleckiej. W centralnej części powiatu płynie rzeka Nida, a na granicy południowej części, na odcinku ok. 4 km, rzeka Nidzica

2.2. Sytuacja demograficzna

Powiat pińczowski zamieszkuje 42 291 osób (tabela 2.1.) co stanowi 3,3% ludności województwa. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 71,5 osób/km². Od wielu lat notuje się ujemny przyrost naturalny.

Tabela 2.1. Ludność powiatu pińczowskiego (stan na 31.12.2005 rok).

Wyszczególnienie	Liczba ludności	
	Ludność ogółem	Ludność miejska
Gmina i miasto Pińczów	22199	11939
Gmina i miasto Działoszyce	5692	1091
Kije	4630	
Michałów	4870	
Złota	4900	
Powiat ogółem	42291	13030

Źródło: GUS 2006

2.3. Sytuacja gospodarcza

Na terenie powiatu wg stanu na dzień 31 XII 2005 roku działało 2 336 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON, w tym 213 z sektora publicznego, 4949 z sektora prywatnego, 116 spółek handlowych, 300 spółek cywilnych, 37 spółdzielni, 127 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, 1797 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą [GUS 2006].

Tabela 2.2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji [dane na 31.XII.2005].

	Ogółem	Przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport, składowanie, łączność	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
Gmina i miasto Pińczów	1164	134	139	443	43	116	41	114
Gmina i miasto Działoszyce	181	12	11	101	7	16	4	6
Kije	155	25	22	67	3	20	5	2
Michałów	154	18	16	63	6	18	4	14
Złota	143	13	23	63	4	10	5	9
Powiat	1797	202	211	737	63	180	59	145

Zródło: GUS - 2006

• Przemysł rolno-spożywczy

Powiat pińczowski jest obszarem typowo rolniczym, 70 % (45 022 ha) gruntów stanowią użytki rolne, a 18 % (10 915 ha) lasy. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie pińczowskim przedstawia się następująco: grunty orne (34 806 ha), sady (937 ha), użytki zielone (9 143 ha), stawy (136 ha). Tereny zurbanizowane i nieużytki zajmują powierzchnię 6 756 ha co stanowi 11 % ogólnej powierzchni powiatu. Rolnictwo stanowi ważny sektor gospodarki powiatu dający zatrudnienie dla większości mieszkańców.

Duże kompleksy gleb o dobrej i bardzo dobrej przydatności rolniczej wykorzystywane są pod uprawy pszenicy oraz warzyw gruntowych, a także roślin pastewnych i przemysłowych.

Przetwórstwo rolno-spożywcze.

Największymi zakładami spożywczymi wykorzystującymi produkcję rolną regionu są:

- Przedsiębiorstwo „Gomar” Przetwórstwo Owocowo – Warzywne, Zakład w Pińczowie,
- Rolniczy Kombinat Spółdzielczy Bogucice.

Sektor hodowlany w powiecie rozwinięty jest na małą skalę. Do głównych zakładów hodowlanych należą:

- chlewnia w gminie Michałów (około 1000 sztuk tuczników),
- hodowla broilera kurzego - gmina Kije (90 000 sztuk),
- stacja unasienniania zwierząt – Brzeście, gmina Pińczów (30 buhajów, 40 knurów),
- hodowlane stawy rybne – Młodzawy, gmina Pińczów,

Średnio na jedno gospodarstwo rolne w powiecie przypadają 2 sztuki bydła.

W Michałowie znajduje się stadnina koni krwi arabskiej. Hodowla obejmuje 500 koni oraz 150 sztuk bydła.

Przetwórstwo produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego w powiecie związane jest z działalnością pięciu punktów uboju i przetwórstwa mięsnego:

- zakład masarski w Iżykowicach, gmina Działoszyce,
- ubojnia z zakładem przetwórstwa mięsnego w Zagojowie, gmina Michałów,
- zakład przetwórstwa mięsnego w Przeclawce, gmina Michałów,
- zakład masarski.

• **Przemysł surowców mineralnych**

Na terenie powiatu znajdują się udokumentowane złoża surowców mineralnych, eksploatowanych lub przewidzianych do eksploatacji w przyszłości. Występowanie kopalni w postaci gipsów, wapieni i piasków wiąże się z rozbudowaniem na obszarze powiatu produkcji spoiw mineralnych, półfabrykatów oraz gotowych elementów budowlanych. Eksploatowany surowiec jest wykorzystywany przez duże przedsiębiorstwa produkcyjne powstałe przy miejscach wydobywania oraz przez mniejsze zakłady. Do najważniejszych przedsiębiorstw wykorzystujących lokalne surowce mineralne należą:

- RiGips Polska „Stawiany” Sp. z o.o. w Szarbkowie eksploatujące złoża gipsów „Borków – Chwałowice” posiadające wokół strefę ochronną,
- Zakłady Przemysłu Gipsowego „Dolina Nidy” S.A. Oddział Suchych Mieszanek w Leszczach, eksploatujące złoża gipsu „Leszcze”,
- Pińczowskie Zakłady Kamienia Budowlanego eksploatujące złoża wapienia „Pińczów”,
- LAFARGE „Nida Gips” Sp. z o.o.

Na terenie powiatu eksploatuje się ponadto:

- złożę gipsu „Winiary” stanowiące rezerwę surowcową dla zakładów przemysłu gipsowego,
- złożę piasku „Zakrzów” z przeznaczeniem do wykorzystania w konstrukcjach nasypów i warstw filtracyjnych,
- złożę piasku „Szczypiec” z przeznaczeniem dla celów budowlanych.

W bilansie złóż udokumentowanych znajdują się także złoża, których eksploatacja jest obecnie niemożliwa lub wstrzymana z uwagi na wprowadzone zasady ochronne obowiązujące w Zespole Parków Krajobrazowych Poniżnia.

Na terenie gminy Michałów – w okolicach Pawłowic i Tura występują bogate złoża piasku. Wyrobiska po eksploatacji piasku są zalesiane lub zalewane wodą, stwarzającą dogodne warunki do rekreacji i sportowego połowu ryb.

• **Pozostałe gałęzie przemysłu**

Powiat pińczowski nie posiada ujednoczonego systemu ciepłowniczego. Większość gospodarstw jest ogrzewana we własnym zakresie (węgiel, miał, drewno, odpady drzewne). W terenie miasta Pińczów funkcjonuje 61 czynnych kotłowni. W zdecydowanej większości ogrzewają jedynie budynek, w którym się znajdują lub 2-3 sąsiednie obiekty. Jedynie z kilku kotłowni wyprowadzona jest sieć ciepła, która ogrzewa nie tylko obiekty stanowiące własność użytkownika kotłowni. Podobnie przedstawia się sytuacja we wszystkich gminach, gdzie własne kotłownie mają przeważnie jedynie obiekty należące do gminy, w tym głównie szkoły i ośrodki zdrowia.

Poza omówionymi wyżej sektorami przemysłu, gospodarka regionu opiera się głównie o małe, prywatne przedsiębiorstwa. Niewielki przemysł koncentruje się głównie w gminie Pińczów. Najczęściej niewielka działalność produkcyjna łączy się z usługami i handlem. Wśród najliczniejszych zakładów produkcyjno - usługowych można wymienić:

- serwis samochodowy (mechanika, blacharstwo, lakiernictwo, elektryka, elektronika),
- naprawa sprzętu RTV , AGD oraz inne usługi elektryczne i elektroniczne,
- produkcja maszyn i urządzeń rolniczych oraz części zamiennych, obróbka metali i produkcja wyrobów metalowych ,
- zakłady fotograficzne ,
- tartaki.

2.4. Opis warunków glebowych mogących mieć wpływ na lokalizację instalacji gospodarki odpadami

Na terenie powiatu pińczowskiego występują gleby o różnym stopniu urodzajności w tym:

- brunatne – przeważające w regionie, powstałe na lessach, glinach i piaskach gliniastych,
- czarnoziemy powstałe głównie na lessach i piaskach słabo gliniastych, posiadają one głęboki poziom próchniczny,
- rędziny wytworzone na wapieniach i marglach, zalegające głównie na stokach,
- lekkie mady, gleby torfowe i murszowate występujące głównie w obrębie doliny Nidy i na terenach podmokłych,
- gleby bielcowe o słabej strukturze.

Znaczne obszary powiatu zajmują gleby o najwyższej klasie bonitacji. Są to grunty klasy I-IIIb podlegające szczególnej ochronie, które nie powinny być przejmowane na cele nierolnicze. Dobrze rozwinięte gleby stwarzają dla rejonu bazę do produkcji i przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz produkcji zdrowej żywności.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzą lokalnie procesy pogarszania właściwości użytkowych gleb. Główną przyczyną naturalnych procesów degradacji w powiecie jest położenie części gleb na stokach nachylonych co powoduje ich splukiwanie i erozję.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleby. Czynnikiem antropogenicznym powodującym niszczenie gleb jest niewłaściwe użytkowanie gruntów lub niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych. Z punktu widzenia ochrony środowiska najważniejsze jest zapobieganie zanieczyszczeniu gleb metalami ciężkimi. Tego typu zanieczyszczenia występują między innymi w rejonach składowisk odpadów komunalnych.

2.5. Opis warunków hydrologicznych i hydrogeologicznych mogących mieć wpływ na lokalizację instalacji gospodarki odpadami

2.5.1. Warunki hydrologiczne

Teren powiatu położony jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, w dolinie rzeki Nidy, która jest głównym ciekim powierzchniowym. Na granicy południowej powiatu na odcinku ok. 4 km przepływa rzeka Nidzica. Dolina Nidy stanowi pas o szerokości kilku kilometrów, o płaskim i podmokłym dnie podlegającym okresowym zalewom. Miejscami w starorzeczach występują torfy.

Powiat pińczowski nie posiada jednolitego systemu zaopatrzenia w wodę. Nida prowadzi wody pozaklasowe a więc praktycznie nie nadające się do wykorzystania, jako znaczące źródło wody pitnej. Rzeka ta na odcinku jej przepływu przez powiat pińczowski posiada tylko jeden niewielki zbiornik rekreacyjno-retencyjny w Pińczowie.

W związku z istnieniem terenów zalewowych w obrębie sieci rzecznej Nidy i jej dopływów nie można wykluczyć potencjalnego zagrożenia powodzią. W tej sytuacji lokalizacja składowisk w sąsiedztwie sieci rzecznej może prowadzić do osłabienia obwałowań składowisk, a w konsekwencji do skażenia gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Konieczne jest więc podjęcie kroków zmierzających do likwidacji składowisk starych, istniejących na obszarach zalewowych lub w ich pobliżu. W powiecie pińczowskim znajduje się jedno składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w miejscowości Skrzypiów, stanowiące zagrożenie w przypadku wystąpienia powodzi w zlewni rzeki Nidy. Składowisko odpadów przemysłowych znajdujące się w miejscowości Skowronno Górne, a należące do ZPOiW „Gomar” w Pińczowie oraz składowisko odpadów z sektora gospodarczego zlokalizowane w miejscowości Gacki należące do ZPG „Dolina Nidy” znajdują się poza strefą bezpośredniego zagrożenia powodzią.

Powiat pińczowski, podobnie jak większość obszaru województwa świętokrzyskiego, według danych *Rocznika Hydrologicznego* oraz raportów *WIOŚ* z lat 1999-2001, charakteryzuje się średnimi sumami rocznych opadów na poziomie 600-700 mm. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7-8 °C. W ostatnim dwudziestolecu maksymalne temperatury powietrza wynosiły ok. 36,5 °C, a minimalne -34 °C.

2.5.2. Ogólne warunki geologiczne i hydrogeologiczne

Obszar powiatu pińczowskiego wchodzi w skład Niecki Nidziańskiej stanowiącej rozległe obniżenie pomiędzy Wyżyną Krakowsko-Częstochowską, a Wyżyną Kielecko-Sandomierską. Niecka stanowi synklinorium jurajskie wypełnione głównie osadami środkowej i górnej kredy, utworami mioceńskimi oraz czwartorzędowymi.

Użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom kredowy o miąższości do kilkuset metrów. Jakość wody jest generalnie dobra, jednak już na niewielkich głębokościach, w wielu miejscach, pojawiają się wody o podwyższonej mineralizacji typu chlorkowo-sodowego, często z zawartością jonów siarczanowych i siarkowodoru pochodzenia trzeciorzędowego.

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu pińczowskiego są poziomami użytkowymi. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę pitną i dla potrzeb przemysłu. Zbiorniki wód podziemnych, w większości nie posiadają dostatecznej izolacji pionowej utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym zachodzi konieczność szczególnej ich ochrony przed degradacją, między innymi w wyniku oddziaływania odcieków ze składowisk odpadów.

W celu ochrony wód podziemnych, w obrębie poszczególnych regionów hydrogeologicznych, ustanowiono Główne Zbiorniki Wód Podziemnych – GZWP, dla których zostały określone obszary najwyższej ochrony - ONO i obszary wysokiej ochrony – OWO. Strefy ochrony ustanowione zostały w obszarach nie posiadających dostatecznej izolacji pionowej, będących jednocześnie miejscami zasilania zbiorników wód podziemnych. Inne zbiorniki wód nie objęte przez obszary ONO i OWO to obszary wymagające zwykłej ochrony - OZO. Ochrona GZWP wynika z obowiązujących przepisów (*Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne, Dz. U. z dnia 11 października 2001 roku, nr 115, poz. 1229*).

W powiecie pińczowskim znajduje się jedno składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w obrębie GZWP 409 na obszarze ochronnym ONO i OWO. Jest to składowisko w miejscowości Skrzypiów. Spośród składowisk odpadów przemysłowych w strefie OWO zlokalizowane jest składowisko w Gackach oraz w miejscowości Skowronno Górne – obydwie w zasięgu GZWP 409.

Specyficznym rodzajem składowisk są mogilniki, zawierające przeterminowane środki ochrony roślin. Z uwagi na wysoką toksyczność zgromadzonych tam preparatów chemicznych mogilniki stanowią mogą szczególne zagrożenie dla poziomów wód podziemnych zlokalizowanych na obszarach określonych jako OWO i ONO. W powiecie pińczowskim zlokalizowane były trzy mogilniki. Znajdowały się one w miejscowościach: Młodzawy Duże, Zakrzów i Złota, wszystkie na obszarach objętych ochroną OWO i ONO. **Zostały one już zlikwidowane.**

2.6. Ochrona przyrody i krajobrazu

Powierzchnia powiatu objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu wynosi 59 772 ha, co stanowi 97,8 % ogólnej powierzchni powiatu. Parki krajobrazowe obejmują obszar o powierzchni 22 068 ha, obszary chronionego krajobrazu zajmują 37 704 ha powierzchni.

Parki krajobrazowe zostały objęte różnymi formami ochrony w ramach Zespołu Parków Krajobrazowych Ponidzia oraz wspólnej dla nich otuliny. Zespół ten został ustanowiony Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej nr XVII/187/86 z 19 grudnia 1986 roku.

Zespół Parków Krajobrazowych Ponidzia obejmuje:

- Szaniecki Park Krajobrazowy, obejmujący część obszaru gmin Kije i Pińczów,
- Nadnidziański Park Krajobrazowy, obejmujący część obszaru gmin Kije, Michałów, Pińczów i Złota
- Kozubowski Park Krajobrazowy, obejmujący część obszaru gmin Działoszyce, Michałów, Pińczów i Złota.

Obowiązek stosowania nakazów, zakazów i ograniczeń wynikających z przyjętych zasad ochrony, został uwzględniony w zapisach zawartych w Rozporządzeniu Wojewody Kieleckiego nr 2/97 wraz z późniejszymi zmianami i Rozporządzeniach Wojewody Świętokrzyskiego nr 335/2001 i 336/2001. Zasady gospodarowania w gminach na terenie parku krajobrazowego i jego otuliny wskazane zostały w pkt. 6 załącznika nr 2 do Rozporządzenia Wojewody Kieleckiego nr 2/97. Zasady te obejmują między innymi:

- ochronę najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy,
- ochronę pojedynczych zabytków i zespołów,
- budowę lokalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków,
- wprowadzenie systemu indywidualnej segregacji odpadów, zorganizowanie odbioru surowców wtórnych i wywozu odpadów, zagospodarowanie zorganizowanych wysypisk,
- zwiększenie powierzchni zalesionych,
- wzbogacenie obszaru zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi,
- ograniczenie melioracji odwadniających,
- egzekwowanie od właścicieli zakładów produkcyjnych i przetwórczych przestrzegania zasad ochrony środowiska,
- wykluczenie wprowadzenia nowej zabudowy na takie tereny, jak:
  - rezerwaty przyrody i ich otoczenie,
  - bezpośrednie sąsiedztwo pomników przyrody,
  - tereny występowania stanowisk roślinnych chronionych i rzadkich,

- tereny występowania chronionych i rzadkich gatunków fauny,
- torfowiska i obszary podmokłe,
- tereny z roślinnością kserotermiczną,
- obszary geologiczne i geomorfologiczne kwalifikujące się do ochrony w postaci stanowisk dokumenta-cyjnych,
- otoczenie naturalnych źródeł,
- obszary węzłów ekologicznych,
- korytarze ekologiczne,
- ograniczenia zabudowy na takich obszarach i terenach, jak:
  - grunty orne o wysokich klasach bonitacyjnych,
  - obszary źródliskowe,
  - tereny uniemożliwiające zaopatrzenie w wodę ze źródeł lokalnych,
  - strefy ochrony uzdrowiskowej (A, B, C),
- zachowanie terenów otwartych.

Opracowania planistyczne dla obszarów wchodzących w skład parku lub jego otuliny należy uzgadniać z planami ochrony parku, a w przypadku rezerwatów, zgodnie z planami ochrony rezerwatu. Działalność inwestycyjną na obszarze parku i jego otuliny należy uzgadniać z Dyrektorem Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych.

Obszary chronionego krajobrazu w powiecie pińczowskim obejmują części gmin Kije, Działoszyce i Michałów. Są to:

- Włoszczowsko-Jędrzejowski OchK,
- Chmielnicko-Szydłowski OchK,
- Miechowsko-Działoszycki OchK.

W powiecie pińczowskim znajduje się siedem rezerwatów przyrody – w tym trzy stepowe, dwa florystyczne, jeden leśny i jeden torfowiskowy.

Jedyny składowisko odpadów komunalnych w powiecie – w miejscowości Skrzypiów – znajduje się na obszarze Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego.